

SPALVINK VILNIŲ Valdovų miestas

Vilnius – Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų miestas. Pagonybės laikais Vilniuje, ant Pilies kalno, iškilo didžiųjų kunigaikščių pilis, o Šventaragio slėnyje pagal senus papročius buvo deginami Lietuvos kunigaikščių palaikai. Vėliau čia buvo pastatyta Vilniaus katedra ir Valdovų rūmai.

Šioje knygutėje pristatomi žymiausi Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovai, atskleidžiamos jų sąsajos su Vilniumi. Tai – ketvirtoji serijos „Spalvink Vilnių“ knygelė. Didžioji dalis jai atrinktų kūrinių priklauso Lietuvos nacionaliniam dailės muziejui. Kitų kūrinių vaizdus paskolino ir leido naudoti Nacionalinis muziejus Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmai, Šiaulių „Aušros“ muziejus, Nacionalinis M. K. Čiurlionio dailės muziejus, Trakų istorijos muziejus, Vilniaus universiteto muziejus, Žemaičių muziejus „Alka“.

Šalia kiekvieno spalvinamo paveikslėlio nurodytas QR kodas. Jį nuskenavę išmaniuoju įrenginiu, būsite nukreipti į Lietuvos muziejų kolekcijų portalą www.limis.lt, kur galėsite pamatyti originalius eksponatų vaizdus ir aprašymus.

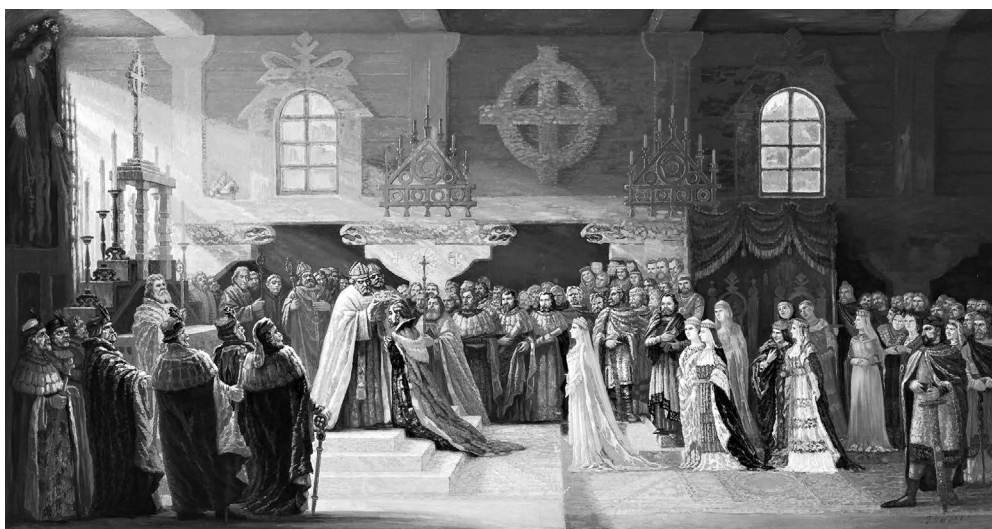
Čia pateiktus paveikslus galite spalvinti ir internete. Apsilankę Lietuvos nacionalinio dailės muziejaus interneto svetainės puslapyje lndm.lt/spalvink-vilniu/, galėsite spalvinti, rinkti dėlionės, žaisti atminties žaidimą.

Kviečiame spalvinti, pažinti ir atrasti Vilnių!

Karalius Mindaugas

Pirmuoju ir vieninteliu Lietuvos karaliumi laikomas Mindaugas (apie 1200–1263). Iki jo atėjimo į valdžią Lietuvos žemės priklausė baltų gentims, kurias valdė atskiri kunigaikščiai. Mindaugas pasižymėjo sumanumu, narsa ir kietu būdu. Jis privertė kunigaikščius jam paklusti ir suvienijo Lietuvos žemes. 🌿 Didžiausias Lietuvos priešas tuo metu buvo Vokiečių ordinas. Jo riteriai puldinėjo Lietuvą prisidengdami noru skleisti krikščionybę pagoniškose žemėse, tačiau iš tiesų tetraško karo grobio. Aplinkiniai kraštai jau buvo priėmę krikščionybę, todėl Lietuvą ir jos valdovą laikė barbarais. Pagal ano meto tradicijas, norėdamas įtvirtinti savo valdžią ir pelnyti kitų šalių pripažinimą, būsimo valdovas turėjo pasikrikštyti ir būti karūnuotas. Leidimą karūnacijai teikdavo Romos popiežius. Kiek sumanumo, išvalgos ir diplomatinių gabumų privalėjo turėti Mindaugas, kad pelnytų popiežiaus palankumą! 🌿 Iš metraščių žinome, kad kunigaikštis, jo žmona Morta ir dvariškiai buvo pakrikštyti 1251 m., o praėjus dvejiems metams, manoma, liepos 6 d. jis kartu su žmona buvo karūnuotas.

Adomas Varnas
Mindaugo karūnavimas. 1949–1953 m.
Lietuvos nacionalinis dailės muziejus

Ar žinojai, kad...

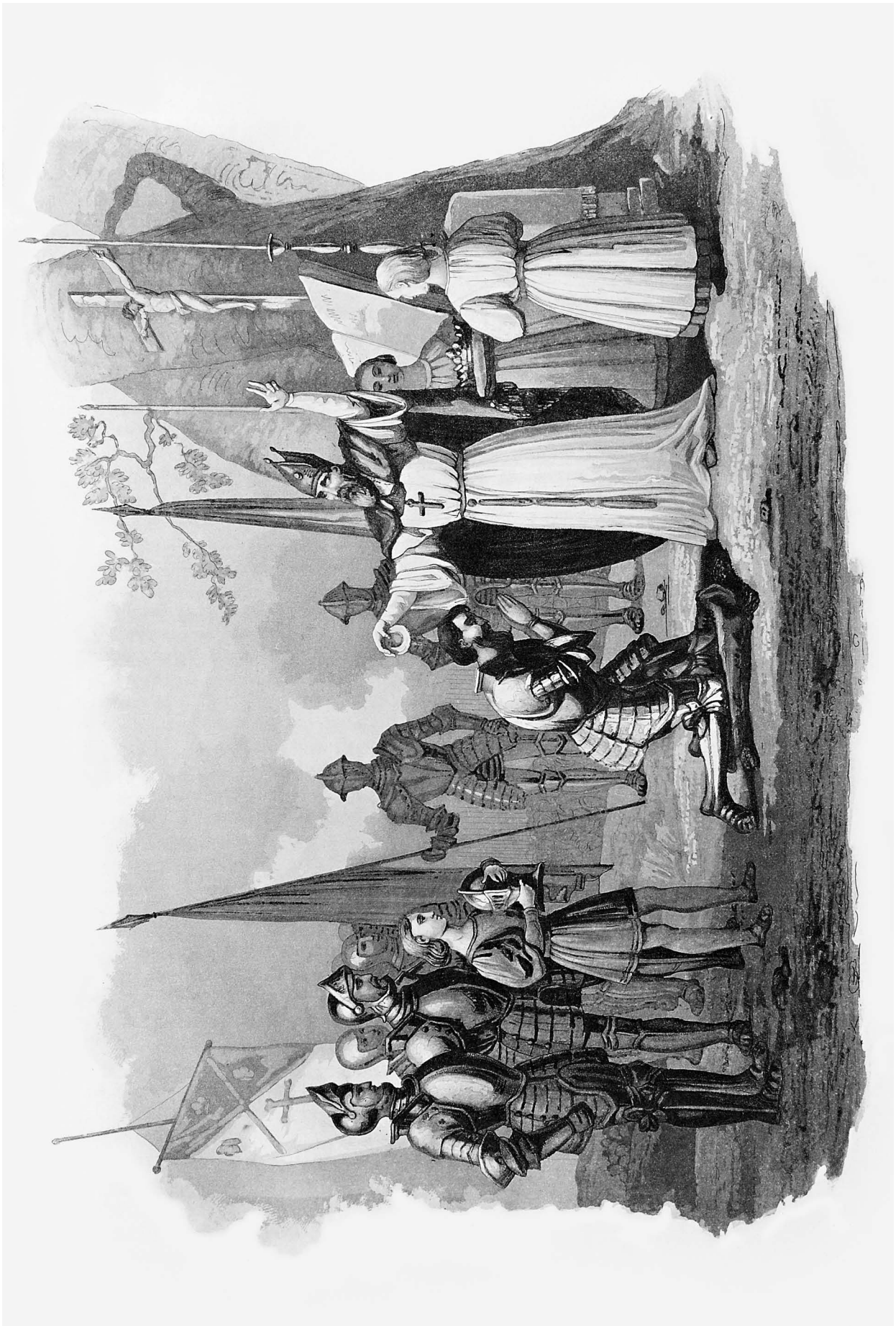
🌿 Istorikai iki šiol svarsto, kur Mindaugas buvo karūnuotas. Tik žinoma, kad ši ceremonija vyko tuometinės Lietuvos teritorijoje: Naugarduke arba Kernavėje, o gal Vilniuje... Paprastai valdovai karūnuojami svarbiausioje šalies šventovėje – katedroje. Todėl ir spėjama, kad Mindaugo karūnavimo ceremonija galėjo vykti Vilniuje.

🌿 Brangias menišką karūną, sukurtą Rygos auksakalių, Mindaugui ir jo žmonai Mortai atvežė Vokiečių ordino magistras Andrius Štirietis. Deja, iki mūsų dienų šios karūnos neišliko. Tačiau kai kurie istorijos tyrinėtojai spėja, kad Lenkijoje, Plocko katedros lobyne, esanti karūna yra būtent toji, kuria kadaise buvo vainikuotas Mindaugas.

🌿 Pasakojama, kad Mindaugas su pavaldiniais buvęs negailestingas ir žiaurus. Štai mirus Mortai, per laidotuves

Mindaugas pagrobė jos seserį, kunigaikščio Daumanto žmoną, ir privertė už jo tekėti. Metraščiai teigia, kad karalius taip pasielgė pildydamas žmonos valią: Morta norėjusi, kad po jos mirties sūnumis rūpintųsi artimas žmogus. Mindaugas, kaip karalius, turėjo teisę taip pasielgti, tačiau vargu, ar tai buvo teisingas sprendimas. Užsirūstinęs Daumantas kartu su kitais kunigaikščiais nužudė ir Mindaugą, ir jo vaikus.

🌿 Vilniuje, priešais Lietuvos nacionalinį muziejų, stovi paminklas karaliui Mindaugui. Valdovas vaizduojamas sėdintis sosto ir rankose laikantis karališkuosius ženklus: brangakmeniais puoštą lazdą – skeptrą ir rutulį su kryžiumi.

André Leclère
Mindaugo karūnavimas. 1330–1340 m.
Nacionalinis muziejus Lietuvos Didžiosios
Kunigaikštystės valdovų rūmai

Gediminaičių dinastija

Prabėgus maždaug trisdešimčiai metų po Mindaugo nužudymo ir aršių vidaus kovų dėl valdžios, Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės sostas atiteko Gediminaičiams. Tai Lietuvos valdovų dinastija, valdžiusi XIII–XVI amžiuje. Gediminaičių laikais Lietuvos Didžioji Kunigaikštystė tapo galinga Europos valstybe: buvo prijungtos kaimyninės Rusios žemės ir šalies teritorija išplėsta iki Juodosios jūros. Jiems valdant kilo šalies kultūra, plėtojosi raštija, augo miestai. Gediminaičiai padėjo sulaikyti mongolų-totorių veržimąsi į Europą ir vokiečių riterių skverbimąsi į Rytus. Dinastija pavadinta kunigaikščio Gedimino vardu, nes jis, nors ir nebuvo dinastijos pradininkas, savo nuopelnais užgožė pirmtakus. Kunigaikštis rašė laiškus popiežiui ir Vakarų Europos miestams, bandė taikiai užtikrinti šalies gerovę, kvietė į savo kraštą atvykti ir apsigyventi įvairių įsitikinimų ir profesijų žmones. Gediminas, jo sūnūs Algirdas ir Kęstutis, anūakai Vytautas ir Jogaila yra geriausiai mums žinomi Gediminaičiai. Šiai dinastijai priklauso ir Jogailaičiai – iš Jogailos kilę Lenkijos karaliai ir Lietuvos didieji kunigaikščiai: Kazimieras, Aleksandras, Žygimantas Senasis ir Žygimantas Augustas.

Józef Oziębowski
Algirdas. 1839 m.
Lietuvos nacionalinis dailės muziejus

Nežinomas dailininkas
Kęstutis, Žemaičių kunigaikštis. XX a. pr.
Žemaičių muziejus „Alka“

Ar žinojai, kad ...

 Nuo Gedimino (apie 1275–1341) valdymo pradžios Vilnius laikomas Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės nuolatine valdovo rezidencija – šalies sostine. Tuo metu Pilies kalno papėdėje pradėjo kilti mūrinės pilys, jose gyveno Gediminas su žmona Jaune ir dvariškiais. Šiose pilyse Gediminas priėmė popiežiaus pasiuntinius, kaimyninių valstybių vadovus, kitus garbingus svečius. Čia augo Gedimino sūnūs Algirdas (apie 1296–1377) ir Kęstutis (apie 1300–1382) su kitais broliais ir seserimis. Nuo Gedimino laikų įsigalėjo nerašyta taisyklė: kas valdo Vilnių, tas valdo Lietuvą.

 Po kunigaikščio Gedimino mirties Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės sostą paveldėjo vyriausiasis sūnus Algirdas.

Kęstutis, kuriam atiteko Žemaitija ir Trakai, rėmė ir palaikė brolių. Dviejų brolių darnus valdymas atnešė naudos visai šaliai: Algirdas išplėtė Lietuvos teritoriją į Rytus, o Kęstutis patikimai saugojo šalies sienas nuo priešų iš Vakarų.

 Kęstutis neprieštaravo, kai po brolio mirties didžiuoju kunigaikščiu tapo Algirdo sūnus Jogaila. Bet jaunas valdovas, Vokiečių ordino pakurstytas, įsivėlė į kovas su dėde ir jo sūnumi Vytautu. Kęstutis įsiveržė į Vilnių ir užėmė Lietuvos didžiojo kunigaikščio sostą. Tačiau neilgam: Jogaila, padedamas vokiečių riterių, netruko susigrąžinti valdžią, o Kęstutį ir Vytautą įkalino Krėvos pilyje. Vytautui pavyko pasprukti, o Kęstutį Jogailos tarnai nužudė.

Karalius Gediminas
ima Kievo pili, 1318 m.

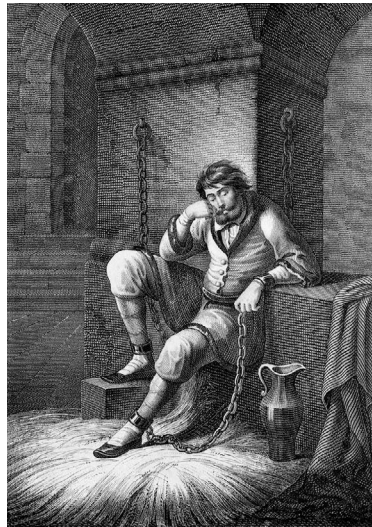
Nežinomas dailininkas
Karalius Gediminas ima
Kijevo pilį, 1318 m. 1906–1914 m.
Trakų istorijos muziejus

Jogaila – Lietuvos ir Lenkijos valdovas

Kunigaikščio Algirdo ir jo žmonos Julijonos sūnus Jogaila (apie 1351–1434) valdovu tapo po tėvo mirties. Nors valdymo pradžioje tarp jo ir pusbrolio Vytauto buvo kilę nesutarimų, galiausiai jiedu susitaikė: Jogaila pripažino Vytauto autoritetą ir paskyrė jį savo vietininku Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje. ✪ Pačiam Jogailai buvo pasiūlytas Lenkijos sostas. Norėdamas tapti šios šalies karaliumi, jis privalėjo pasikrikštyti ir vesti lenkų karalaitę Jadvygą. Įvykdęs iškeltas sąlygas, 1387-aisiais Lenkijos karalius ir Lietuvos didysis kunigaikštis nuvyko į Vilnių ir pradėjo Lietuvos krikštą. ✪ Jogailos dėka Lietuva negrįžtamai tapo europietišku krikščionišku kraštu, pilnė kitų šalių pripažinimą, joje suklestėjo vakarietiška kultūra. Vilniuje buvo pastatyta nauja katedra, įsteigta vyskupija ir įkurta pirmoji mokykla Lietuvoje. Vilnius tapo krikščioniškų idėjų ir švietimo židiniu, iš čia naujoji kultūra plito po visą Lietuvą. ✪ Dar vienas reikšmingas Jogailas nuopelnas – 1410 m. pergalė Žalgirio mūšyje, kai suvieniję jėgas Jogaila ir Vytautas įveikė Vokiečių ordino kariuomenę. Po šio mūšio ordinas nebeatgavo turėtos galybės, jo veržimasis į baltų ir aplinkinius kraštus buvo galutinai sustabdytas.

Nežinomas dailininkas
Jogaila. 1841 m.
Lietuvos nacionalinis dailės muziejus

Vincentas Smakauskas
Kęstutis kryžiuočių nelaisvėje. XIX a. I p.
Lietuvos nacionalinis dailės muziejus

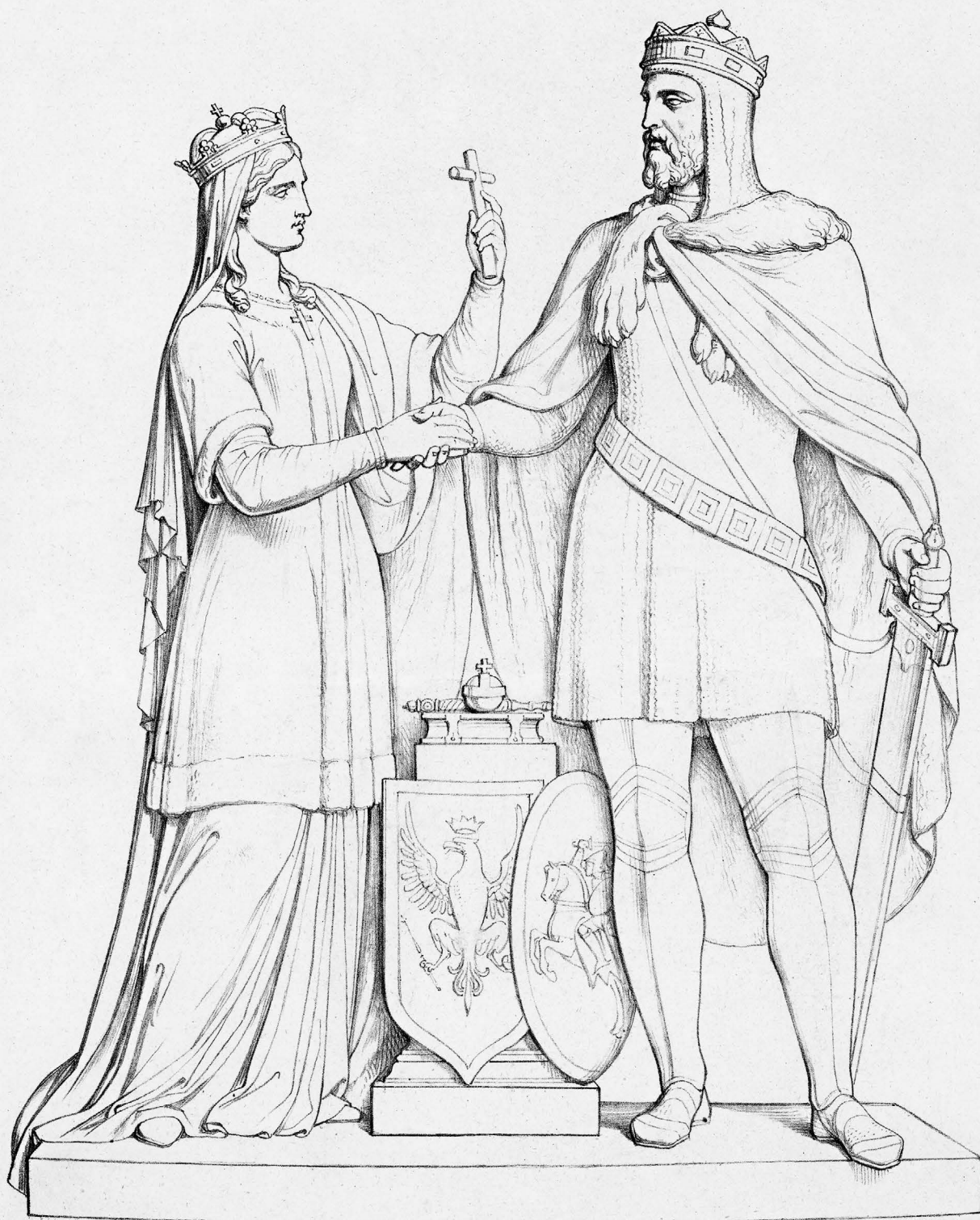
Ar žinojai, kad ...

✪ Tuokdamasi Jadvyga buvo 12 metų, o Jogaila – 35-erių... Šiandien toks amžiaus skirtumas stebina, bet anuomet tai nebuvo neįprasta: karaliai retai tuokdavosi iš meilės, santuokos tarp valdovų buvo sudaromos dėl politinių tikslų. Pasak istorikų, šios vedybos atvėrė kelią Lietuvos krikštui, suteikė sąlygas Lietuvoje plisti katalikybei ir rašto kultūrai. Suaugusi Jadvyga rėmė bažnyčias ir vienuolynus, rūpinosi intelektualais, garsėjo kaip vargšų globėja. Naujai pastatytai Vilniaus katedrai ji siuntė dovanų – bažnytinių reikmenų ir knygų. Po 500 metų Jadvyga buvo paskelbta šventąja.

✪ Jogaila buvo įžvalgus ir tolerantiškas valdovas. Tapęs Lenkijos karaliumi jis rūpinosi Lietuvos reikalais, čia dažnai lankėsi. Mėgo viešėti tėvo pilyje Vilniuje, ypač per Kalėdas,

Naujuosius metus ir Tris Karalius. Lenkiją karalius valdė net 48 metus ir sulaukė brandaus amžiaus – 83 metų. Metraštinkinai teigia, kad karalius vieną naktį klausėsi lakštingalų čiulbėjimo, persišaldė ir dėl to mirė.

✪ Jogailos pradėta Jogailaičių dinastija xv–xvi a. buvo viena įtakingiausių dinastijų Europoje. Jos atstovai valdė Lietuvos, Lenkijos, Vengrijos ir Čekijos žemes. Lietuvoje Jogaila ilgą laiką buvo nemėgstamas valdovas: šešėlių ant jo karaliavimo ilgam metė kunigaikščio Kęstučio nužudymas bei nuo Jogailos laikų Lietuvoje pradėjusi plisti lenkų įtaka. Tačiau Lenkijoje Jogailaičiai siejami su aukso amžiumi: jiems valdant vyravo taika, augo miestai, šalies teritorijos ribos buvo išplėtos, suklestėjo kultūra ir švietimas.

T. O. SOSNOWSKI. INV. ET SCUL.

P. GUGLIELMI. DELINEAVIT.

HEDVIGES REGINA POLONIAE IAGELLO MAGNUS DUX LITHUANIAE

Paolo Guglielmi, Tomasz Oskar Sosnowski
Jadvyga, Lenkijos karalienė, ir Jogaila,
Lietuvos didysis kunigaikštis. XIX a.
Šiaulių „Aušros“ muziejus

Vytautas Didysis

Vytautas – vienintelis mūsų valdovas, vadinamas Didžiuoju. Jis gimė apie 1350 m. Senuosiuose Trakuose. Jo tėvai – Trakų kunigaikštis Kęstutis ir Birutė, Žemaitijos didiko duktė. Lietuvos istorijoje Vytauto Didžiojo valdymas laikomas valstybės sėkmės ir galios laikotarpiu. Vytauto dėka Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės teritorija užėmė didžiausią plotą per visą savo gyvavimą – nuo Baltijos iki Juodosios jūros. Vytautas buvo sėkmingas karvedys ir diplomatas, pelnęs svarbiausių aplinkinių valstybių vadovų pagarbą ir pripažinimą. Vienas reikšmingiausių jo nuopelnų – kartu su Jogaila laimėtas Žalgirio mūšis. Jogaila laikomas Lietuvos krikštytoju, o Vytautui 1413 m. popiežius pavedė pakrikštyti Žemaitiją. Didėjant Vytauto įtakai, Europos valdovai ėmė siūlyti jam karūnotis ir tapti Lietuvos karaliumi, tačiau karūnos Vytautas taip ir nesulaukė – nukritęs nuo žirgo 1430 m. mirė. Iškilminga laidotuvių ceremonija vyko Vilniuje, valdovas buvo palaidotas katedroje. Bėgant šimtmečiams ši šventovė ne kartą degė, buvo niokojama, perstatoma, Vytauto Didžiojo kapo vieta, deja, pražuvo ir iki šiol nebuvo atrasta.

Nežinomas dailininkas
Vladislovas Jogaila – kryžiuočių nugalėtojas Žalgirio mūšyje. XIX a. I p.
Lietuvos nacionalinis dailės muziejus

Ar žinojai, kad ...

 Svarbiausia Vytauto būstinė buvo vokiškų pilių pavyzdžiu pastatyta Trakų pilis. Trakų kraštas ir Žemaitija – tai žemės, kurias Vytautas paveldėjo iš tėvo Kęstučio. Tapęs didžiuoju kunigaikščiu, Vytautas dažnai lankydavosi ir Vilniaus pilyse: čia priimdavo garbingus svečius, sudarydavo reikšmingas visai valstybei sutartis. Pasakojama, kad Vilniaus pilių statyba Vytautas asmeniškai rūpinosi: jis net 14 dienų pats vadovavo pilies atstatymo darbams po 1419 m. kilusio gaisro, taip pat perstatė Vilniaus katedrą ir jos išlaikymui skyrė lėšų.

 Viduramžiais valdovai siūsdavo vieni kitiems arba atvažiudami iš svečių atveždavo įvairiausių dovanų. Ypač vertingomis laikytos egzotiškos dovanos. Lietuvos valdovai dažnai dovanodavo didinguosius taurus ar jų mėsą. Kunigaikštis Vytautas yra gavęs dovanų retų paukščių, liūtą ir kupranugarių, o

štai Vokiečių ordino dovanota beždžionėlė net išgelbėjo jam gyvybę. Pasakojama, kad 1399 m. kunigaikštis Vytautas kartu su žmona Ona nakvojo Gardino pilyje, staiga kilo gaisras. Jeigu ne beždžionėlė, savo rėkimu visus prikėlusį iš patalo, Vytautas ir Ona būtų žuvę.

 Didžiuoju Vytautas imtas vadinti dar jam gyvam esant. Jis populiarus išliko iki mūsų dienų. Šio kunigaikščio vardu pavadintas universitetas Kaune, Lietuvos miestuose ir miesteliuose jam pastatyta daugybė paminklų, beveik kiekvienas miestas turi Vytauto gatvę, o Vytauto vardas yra vienas populiariausių vyriškų vardų Lietuvoje. Nepaisant to, istorikai teigia, kad Vytautas nebuvo idealus valdovas: siekdamas valdžios jis ne kartą derėjosi su Vokiečių ordinu, buvo pas juos perbėgęs, už pagalbą kovoje su Jogaila ne kartą perleido jiems Žemaitiją.

Nežinomas dailininkas
Lietuvos didysis kunigaikštis Vytautas. 1841 m.
Lietuvos nacionalinis dailės muziejus

Kazimieras ir Aleksandras Jogailaičiai

Mirus Vytautui didžiuoju kunigaikščiu buvo išrinktas Jogailos sūnus Kazimieras Jogailaitis (1427–1492). Kazimieras tapo ir Lenkijos karaliumi. ✪ Jis pasižymėjo diplomato talentu: sutarė su Maskva bei totoriais, sutaikė dėl pasienio žemių besivaidijančius lietuvių ir lenkų didikus. Amžininkai priekaištavo, kad šis valdovas nepakankamai dėmesio skyrė Lietuvos reikalams, čia mėgdavęs atvykti tik pamedžioti. Iš tiesų Kazimieras buvo nuolat susirūpinęs tuo, kaip į Europos valstybių sostus pasodinti savo sūnus. Sakoma, kad mirdamas jis paliko „Jogailaičių Europą“, nes net keturi jo sūnūs tapo karaliais. ✪ Lenkijos karaliaus karūna ir Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovo titulas atiteko ketvirtajam Kazimiero sūnui Aleksandrui (1461–1506). Šis savo nuolatinę rezidenciją pasirinko ne Lenkijos sostinę Krokuvą, bet Vilnių. Čia jis buvo vainikuotas didžiuoju kunigaikščiu, čia susituokė ir gyveno su savo žmona rusų kunigaikštyte Elena. ✪ Aleksandras išplėtė Žemutinę pilį, skyrė lėšų Šv. Onos bažnyčiai, suteikė leidimą aplink Vilnių statyti gynybinę sieną. Jo laikais Vilniuje įsikūrė pirmasis auksakalių cechas ir buvo įsteigta monetų kalykla. Po mirties Aleksandras buvo palaidotas Lietuvos žemėje – Vilniaus arkikatedroje.

Vincentas Smakauskas
Kazimieras Jogailaitis. XX a. I p.
Lietuvos nacionalinis dailės muziejus

Nežinomas dailininkas
Karalaitis Kazimieras. XVIII a. pab. – XIX a. pr.
Lietuvos nacionalinis dailės muziejus

Ar žinojai, kad ...

✪ Kazimieras Jogailaitis su žmona Elžbieta Habsburgaite susilaukė 13 vaikų. Jų mokytojas buvo žymus lenkų istorikas Janas Dlugošas, kuris dar gyvai prisiminė Jogailos ir Vytauto laikus. Kazimiero vaikai, Jogailos anūikai, išmoko lotynų kalbą, domėjosi istorija, literatūra, astronomija, mėgo muziką ir medžioklę, bet lietuvių kalbos jau nemokėjo. Istorikai teigia, kad Kazimieras Jogailaitis buvo paskutinis Lietuvos valdovas, mokėjęs lietuviškai.

✪ Karalienė Elžbieta buvo vadinama karalių motina, nes jos sūnūs – Vladislovas, Jonas Albrechtas, Aleksandras ir Žygimantas – buvo vainikuoti Vengrijos, Čekijos, Lenkijos ir Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovais, o antrasis sūnus Kazimieras, atsisakęs karūnos, buvo paskelbtas šventuoju.

Elžbietos Habsburgaitės ir Kazimiero Jogailaičio dukterys ištekėjo už vokiečių žemių (Bavarijos, Saksonijos, Brandenburgo) kunigaikščių ir taip Jogailaičius susiejo su žymiomis vokiečių giminėmis.

✪ 1492 m. Vilniaus katedroje Aleksandras Jogailaitis buvo iškilmingai paskelbtas didžiuoju kunigaikščiu. Pavaldiniam jis pasižadėjo būti toks valdovas, kokio jie prašo, valdyti pagal lietuviškus papročius ir teisę, kaip valdė Vytautas Didysis. Gyvendamas Vilniuje pagal savo poreikius jis perstatė Žemutinę pilį, jo dvarui priklausė apie 1000 dvariškių. Miestas pagyvėjo, suklestėjo prekyba. Jausdamas artėjančią mirtį ir neturėdamas palikuonių, Aleksandras testamentu Lenkijos ir Lietuvos sostą pavedė savo broliui Žygimantui.

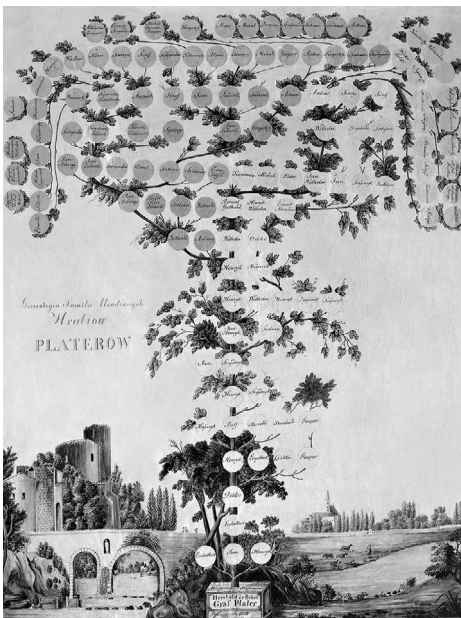
Alexander Jagiello Rex
mana ppxra

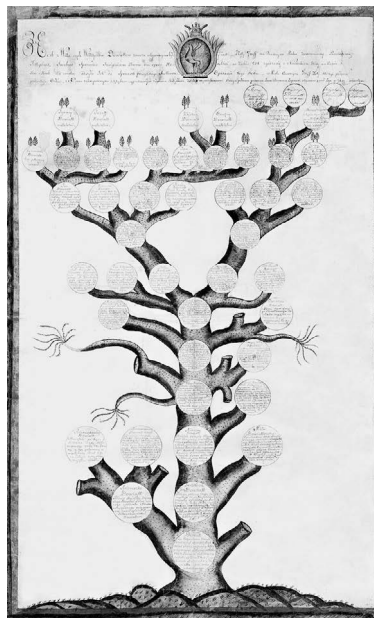
Aleksander Lesser
Lenkijos karaliaus ir Lietuvos didžiojo kunigaikščio
Aleksandro Jogailaičio (1492/1501–1506) portretas. 1860 m.
Nacionalinis muziejus Lietuvos Didžiosios
Kunigaikštystės valdovų rūmai

Giminės medis

Nuo seniausių laikų įvairių šalių valdovų ir didikų šeimos kruopščiai domėdavosi savo kilme ir sudarinėdavo giminės medžius. Jie atskleidavo šeimos narių kilmę, giminystės ryšius su kitomis garbingomis šeimomis. ✿ Pažinti savo protėvius buvo labai svarbu, nes tik įrodęs savo kilmę didikas galėjo užimti aukštas pareigas, gauti luomo privilegijas, paveldėti giminės turtą, valdas ar net šalies sostą. Dažnai giminės medžiai buvo sudarinėjami ir dėl garbės: stengtasi įrodyti savo giminystės ryšius su kunigaikščiais, pasižymėjusiais karvedžiais, šventaisiais ar kitais išskirtiniais asmenimis. ✿ Istorijai ypač svarbūs valdovų giminės medžiai: jie parodo, kokioms valdovų dinastijoms priklausė sostas, kokiais giminystės ryšiais valdovai susiję su kitų šalių monarchų šeimomis. ✿ XVII a. atsirado atskira giminės kilmę tirianti istorijos mokslo šaka – genealogija. Giminių, arba genealoginių, medžių sudarinėjami ir šiandien: žmonės ieško savo šeimos šaknų sąsajų su kilmingaisiais, menininkais, politikais, švietėjais. Sudaryti genealoginį medį dažnai skatina noras sužinoti, kaip ir kur gyveno proseneliai, ar tiesiog išsaugoti protėvių atminimą.

Nežinomas Lietuvos dailininkas
Grafų Platerių giminės genealoginis medis. xx a. pr.
Žemaičių muziejus „Alka“

Nežinomas dailininkas
Daujotų giminės medis
Šiaulių „Aušros“ muziejus

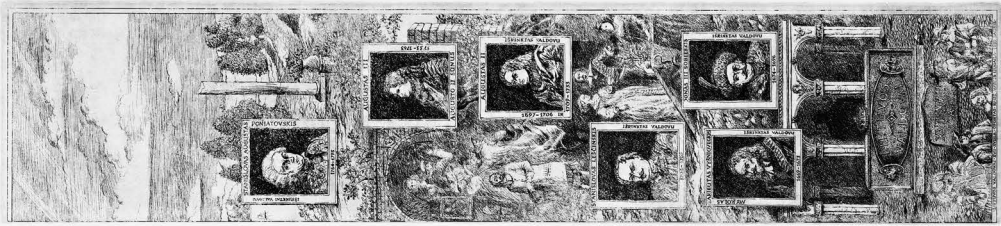
Ar žinojai, kad...

✿ Valdovų dinastija susiformuodavo, kai sostą vienas iš kito paveldėdavo tos pačios giminės atstovai. Valdžia atitekdavo pirmajam vyriškosios lyties palikuoniui – valdovo sūnui. Jei karaliaus šeimoje gimdavo bent vienas berniukas, jam ir jo palikuonims priklausė pirmenybė paveldėti sostą, nesvarbu, kiek jis turėdavo seserų ir kokio jos būdavo amžiaus. Dukra paveldėti sostą galėjo tik tada, jei valdovui negimdavo nė vienas sūnus.

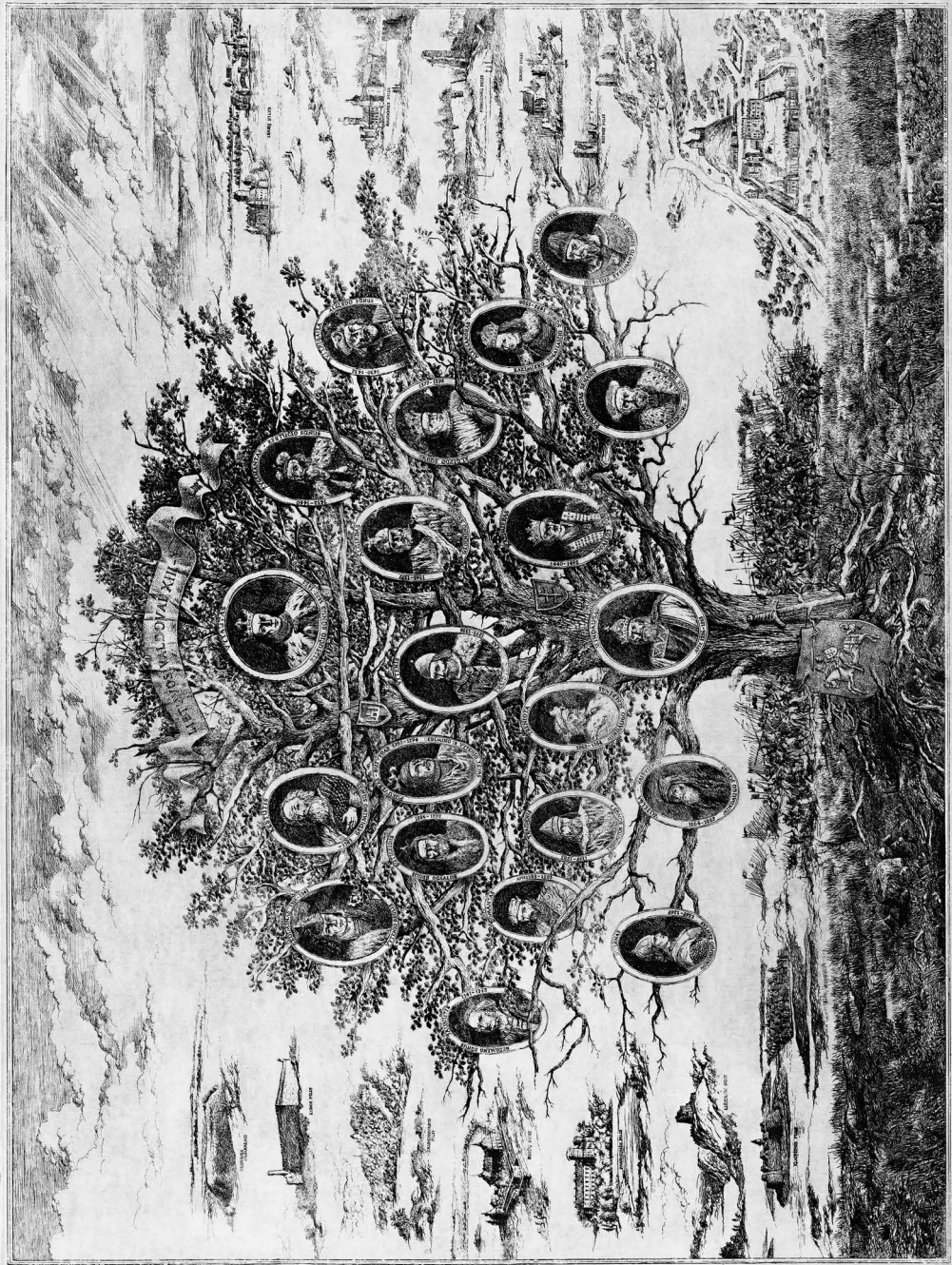
✿ Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje giminės kilmę įrodančių dokumentų pradėjo rasti tik po šalies krikšto, kai išplito rašto kultūra. Ilgą laiką tarp lietuvių didikų šeimų buvo gaji legenda apie Romos didiką Palemoną, kuris prieš daugybę

metų atkeliavęs į Lietuvos žemes ir čia apsigyvenęs. Iš jo vaikų buvo kildinami Gediminaičiai ir kitos lietuvių didikų giminės. Ši legenda buvo svarbi, nes rodė lietuvių išskirtinumą – kilmę iš romėnų ir atskirumą nuo lenkų didikų.

✿ Išsaugoti protėvių atminimą, įsiamžinti valdovai bei didikai siekdavo ir užsakydami portretus. Nuo XVI a. rūmuose ir dvaruose buvo formuojamos portretų galerijos. Juose asmenys buvo vaizduojami su išraiškingais visuomeninę padėtį, profesiją ar nuopelnus nusakančiais atributais: valdovas – su karūna, skeptru, rutuliu ir šermuonėlių kailiu, etmonas – su šarvais ir etmono lazda, dvasininkas – su abitu ar sutana, architektas – su savo pastato brėžiniu ir kt.

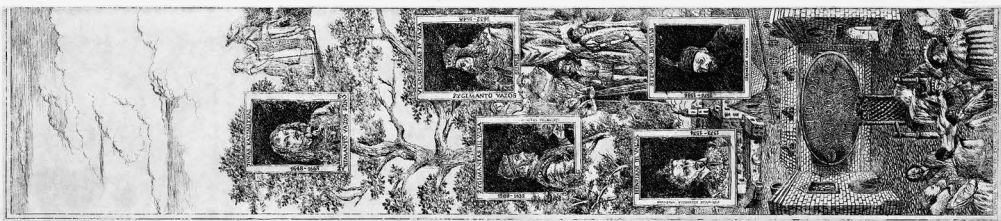

M. Liugaila. 1888-89

1888-89

XIII-XVIII a.

M. Liugaila. 1888-89

Marius Liugaila
Lietuvos valdovai. 1988–1989 m.
Lietuvos nacionalinis dailės muziejus

Žygimantas Senasis ir Žygimantas Augustas

Valdant Žygimantui Senajam (1467–1548) Lietuvai didžiausią grėsmę kėlė Rusijos galybė, tad jis darė reformas, kad papildytų valstybės iždą ir sustiprintų Lietuvos kariuomenę. Kartu valdovas rūpinosi šalies kultūra, jo laikais pradėjo plisti Renesanso idėjos, menas ir papročiai. Prie to labai prisidėjo Žygimanto žmona italų kunigaikštystė Bona Sforca (1494–1557). Vilniuje Žygimantas Senasis viešėdavo retai, tačiau čia pradėjo dideles statybas – pagal renesansinius pavyzdžius buvo perstatyti Žemutinės pilies rūmai. Darbus užbaigė jo sūnus Žygimantas Augustas (1520–1572). Šiam karaliaujant, Vilniaus valdovų rūmai tapo svarbiausia šalies valdovo rezidencija: jaunasis karalius čia gyveno nuolat, rengdavo medžiokles, puotas ir karnavalus, rūmus išpuošė meno vertybėmis. Žygimanto Augusto valdymo pabaigoje Lietuvos Didžiąjai Kunigaikštystei iškilo visiško žlugimo grėsmė: iš Rytų jai grėsė karas su Rusija, pati viena kariauti ji nepajėgė. 1569 m. Žygimantas Augustas patvirtino Liublino uniją – Lietuva buvo galutinai sujungta su Lenkija. Ši sąjunga Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės likimą pratęsė dar 200 metų. Nuo unijos laikų bendra Lenkijos ir Lietuvos valstybė buvo vadinama Abiejų Tautų Respublika.

Ludwik Horwart
Žygimantas Senasis. XIX a. vid.
Lietuvos nacionalinis dailės muziejus

Józef Simmler, Friedrich Schlitte
Barboros Radvilaitės mirtis. XIX a. vid.
Lietuvos nacionalinis dailės muziejus

Ar žinotai, kad ...

Bona Sforca mokėjo lotyniškai ir graikiškai, Italijoje įgijo geras istorijos, geografijos, teologijos, teisės ir matematikos žinias. Ji greitai perprato čionykštį gyvenimą ir iškart ėmėsi reformų: į savo dvarą atsivežė italų meistrų ir muzikantų, paliepė auginti anksčiau čia niekada neaugusias daržoves, prieskonius ir vaismedžius, darė įtaką valstybės reikalams. Bona Sforca daug prisidėjo atnaujinant Vilniaus Žemutinę pilį, skyrė lėšų nuo gaisro nukentėjusiai Vilniaus katedrai. Jos liepimu katedroje buvo pakabinta juodo marmuro antkapinė plokštė Vytautui Didžiajam pagerbti.

Žygimanto Augusto vestuvėms su Barbara Radvilaitė (apie 1522–1551) priešinosi ir Bona Sforca, ir didikai. Žygimantas neatleido motinai jos priešiškos pozicijos ir daugiau su

ja nebesimatė. Bona su visais savo turtais (pinigais, brangenybėmis ir gobelenais) bei dukromis išvyko į Mozūriją, o vėliau – į Italiją. Ten vieniša ir, kaip manoma, nunuodyta savo tarno mirė.

Žygimanto Senojo ir Žygimanto Augusto laikais buvo patvirtinti Lietuvos Statutai. Statutas – tai vienas bendras valstybės įstatymų rinkinys. Vadovaujantis Statutais buvo reguliuojamas visas šalies gyvenimas: valdovo, didikų, bajorų ir valstiečių tarpusavio santykiai, seimų ir teismų darbas, privilegijos ir kt.

Žygimantas Augustas mirė nepalikęs vyriškosios lyties palikuonių, tad Gediminaičių dinastija nutrūko. Lietuvą ėmė valdyti Seime didikų išrinkti valdovai.

Nežinomas dailininkas
Bona Sforca (aversas). XVI a. (?)
Vilniaus universiteto muziejus

Henrikas Valua ir Steponas Batoras

Po Žygimanto Augusto mirties Lietuvos ir Lenkijos valdovus pradėjo rinkti didikai ir bajorai. Į sostą pretendavo kandidatai iš įvairių Europos monarchų giminių. Buvo nuspręsta, kad būsimasis valdovas privalės vesti Žygimanto Augusto seserį Oną Jogailaitę (1523–1596). 🌿 Pirmasis jaunikis ir pirmasis Seimo išrinktas Abiejų Tautų Respublikos valdovas buvo Prancūzijos princas Henrikas Valua (1551–1589). Atvykęs į Lenkiją jis stebėjosi vietiniais papročiais, pats visus stebino savo ekstravagantiškomis manieromis, delsė vesti Oną Jogailaitę ir po kelių mėnesių paslapčia pabėgo atgal į Prancūziją. 🌿 Prabėgus kuriam laikui valdovu buvo karūnuotas Transilvanijos kunigaikštis Steponas Batoras (1533–1586). Tai buvo išsilavinęs, ryžtingas, karo reikaluose nusimanantis ir rūpestingas valdovas. Jam valdant valstybėje problemų netrūko: iš Rytų puolė rusai, iš Šiaurės – švedai ir danai. Steponas Batoras pats vadovavo kariuomenei ir išgarsėjo sėkmingais karo žygiais. Jis pertvarkė kariuomenę, įvedė husarus – raitelius, pasipuošusius sparnais ir leopardų kailiais. Jie Europoje tapo lenkų ir lietuvių kariaunos skiriamuoju ženklų. Nors rėmė katalikybę, buvo tolerantiškas kitoms religijoms. 1579 m. Steponas Batoras pasirašė privilegiją, kuria buvo įsteigtas Vilniaus universitetas.

Mykolas Kuleša
Husarai atakoje. XIX a.
Lietuvos nacionalinis dailės muziejus

Carl Mayer
Karalienė Ona Jogailaitė Batorienė
XIX a. I p. – XIX a. vid.
Lietuvos nacionalinis dailės muziejus

Ar žinojai, kad ...

🌿 Kad gautų Lenkijos ir Lietuvos sostą, Henrikas Valua didikams žadėjo pastatyti laivyną iš Prancūzijos išdo, padengti susikaupusias Lietuvos ir Lenkijos skolas ir daugelį kitų dalykų. Tačiau atvykęs į Krokuvą duotų pažadų nesilaikė, nesirūpino valstybės reikalais, o dienas leido pasilinksminimuose. Išgirdęs apie savo brolio Prancūzijos karaliaus Karolio IX mirtį, jis slapčia išvyko į Prancūziją, kur netrukus tapo karaliumi Henriku III. Per trumpą savo karaliavimo Lenkijoje ir Lietuvoje laiką Henrikas Valua nieko naudingo taip ir nespėjo nuveikti.

🌿 Steponas Batoras, būdamas vengras, nemokėjo nei lenkiškai, nei lietuviškai (su savo pavaldiniais kalbėjo lotyniškai), užtat vienodai gerbė ir lenkų, ir lietuvių teises. Jis sėkmingai užbaigė Livonijos karą ir iškovojė pergalę prieš Maskvą, dvi-

gubai padidino karaliaus išdo pajamas. Stepono Batoro vardas tiek Lenkijoje, tiek Lietuvoje palankiai minimas iki šiol. 1919–1939 m. Vilniaus universitetas buvo vadinamas Stepono Batoro vardu, o šiandieniniame Vilniuje yra Stepono Batoro gatvė – ji jungia Belmontą ir Naująją Vilnią.

🌿 Ona Jogailaitė, Žygimanto Senojo ir Bonos Sforcos trečioji dukra, tėvų dvare buvo gavusi puikų išsilavinimą ir gerai pažinojo Vilniaus valdovų rūmus, kur vaikystėje ne kartą viešėjo. Už savo būsimuosius jaunikius Ona buvo gerokai vyresnė: maždaug 20 metų vyresnė už Henriką ir 10 metų – už Steponą. Su Steponu Batoru Ona Jogailaitė matydavosi retai – tik kai būdavo neišvengiama, palikuonių jiedu taip ir nesusilaukė.

Robert Schmidt
Steponas Batoras. XIX a.
Lietuvos nacionalinis dailės muziejus

Vazų dinastija

Didikai Vazos keletą šimtmečių buvo viena iš įtakingiausių Švedijos giminių. Vazų vardas kilęs nuo šios giminės herbe pavaizduotos vazos. Lietuvos ir Lenkijos sostą ši dinastija valdė XVI–XVII amžiuje. Vazų giminės atstovas Švedijos karalius Jonas III buvo vedęs jauniausiąją Žygimanto Augusto seserį Kotryną. Jų sūnus Zigmantas Vaza (1555–1634) paveldėjo ne tik Švedijos sostą, bet ir buvo išrinktas Lenkijos ir Lietuvos valdovu. Abiejų Tautų Respubliką valdė ir Zigmanto sūnūs – Vladislovas (1595–1648) bei Jonas Kazimieras (1609–1672). Zigmantas buvo gabus ir išsilavinęs politikas, rūpinosi Abiejų Tautų Respublikos reikalais, patvirtino Trečiąjį Lietuvos Statutą, tačiau įsitraukė į nesibaigiančius karus su švedais bei maskvėnais. Šie karai tęsėsi ir valdant jo sūnams Vladislovui bei Jonui Kazimierui. Priešų kariuomenės niokojo kraštą, plėšė, degino miestus ir kaimus. Paskutinis Vazų dinastijos atstovas Jonas Kazimieras nepasizymėjo nei politiko, nei karvedžio talentu, jam nepavyko spręsti šalies problemų. Vėl įsiliepsnojus karui su Švedija ir Maskva, į kraštą pradėjus plūsti kazokams, 1668 m. Jonas Kazimieras Vaza atsisakė sosto ir išvyko į Prancūziją.

Jan Feliks Piwarski, Marcello Bacciarelli
Jonas Kazimieras. 1830–1859 m.
Lietuvos nacionalinis dailės muziejus

Nežinomas dailininkas
Lenkijos karalius ir Lietuvos didysis
kunigaikštis Vladislovas Vaza. XVIII a. II p.
Lietuvos nacionalinis dailės muziejus

Ar žinojai, kad ...

 Su Zigmanto ir Vladislovo Vazų valdymo metais įjamas paskutinis Vilniaus valdovų rūmų suklestėjimas: rezidencija buvo atnaujinta baroko stiliumi, kultūrinis gyvenimas čia virte virė. Vienas svarbiausių atliktų darbų buvo Zigmanto Vazos užsakymu prie Vilniaus katedros pristatyta Šv. Kazimiero koplyčia. Ji buvo sujungta su Valdovų rūmais ir karalius galėjo kada tik panorėjęs čia užsukti ir pasimelsti prie giminaičio Kazimiero karsto.

 Iš trijų Vazų dinastijos valdovų istorikai geriausiai vertina Vladislovą Vazą. Jis išmanė valstybės reikalus, buvo geras karvedys, rėmė kultūrą ir meną. Dažnai lankydavosi Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje, ypač pamėgo Vilniaus valdovų rūmus, juos išgražino, čia dažnai viešėdavo. Vladislovui mirus, didikai nesutarė, kur valdovas turėtų būti palaidotas – Vilniu-

je ar Krokuvoje. Galiausiai nuspręsta valdovo širdį palaidoti Vilniaus katedroje, o kūną – Krokuvoje.

 Vladislovo Vazos sumanymu 1636 m. Vilniaus valdovų rūmuose buvo pastatyta pirmoji opera „Elenos pagrobimas“. Tuo metu itališka opera buvo tikra naujovė, ne kiekvieno valdovo dvaras galėjo pasipuikuoti tokiu kultūriniu įvykiu. Teigiama, kad Vladislovo dėka opera Vilniuje suskambo anksčiau negu Londone ar Paryžiuje!

 Valdovų rūmai gyvybingi buvo iki 1655 m., kai juos visiškai nuniokojo Maskvos ir kazokų kariuomenė. Rūmai buvo sugriauti, valdovų lobynai ir meno kolekcijos išgrobstyti, dvariškiai išblaškyti. Nuo tada Valdovų rūmai niekada nebetarnavo kaip Lietuvos valdovų rezidencija.

Nežinomas dailininkas
Lenkijos karaliaus ir Lietuvos didžiojo kunigaikščio
Zigmanto Vazos atminimo medalio aversas. XIX a. vid.
Lietuvos nacionalinis dailės muziejus

Paskutiniai Lietuvos ir Lenkijos valdovai

Dažnai XVII–XVIII a. vadinamas Abiejų Tautų Respublikos nelaimių šimtmečiu. Vienas po kito šalį valdė Seimo didikų išrinkti valdovai: Mykolas Kaributas Višnioveckis (1640–1673), Jonas Sobieskis (1629–1696), Augustas II (1670–1733) ir Augustas III (1696–1763), Stanislovas Leščinskis (1677–1766), Stanislovas Augustas Poniatovskis (1732–1798). Iš jų valstybės gerove labiausiai rūpinosi, karinę ir politinę galią stiprino Jonas Sobieskis, kitiems valdyti nesisekė. Valdovams dažnai trukdė ir didikai: jie kariavo tarpusavyje dėl garbės ir įtakos, susirinkę į seimus nesugebėjo priimti visai šaliai naudingų įstatymų. Tuo naudojosi kaimyninės šalys – Rusija, Švedija ir Prūsija. Jos kišosi į valdovų rinkimus, piršo savo kandidatus. Per kraštą plėsdamos gyventojus žygiavo Rusijos ir Švedijos kariuomenės. Paskutiniu Abiejų Tautų Respublikos valdovu buvo išrinktas Stanislovas Augustas Poniatovskis. Jis siekė švietimo ir politinių reformų, tačiau nesugebėjo atsikratyti Rusijos įtakos ir suvaldyti susipriešinusią didikų bei bajorų. Stanislovas Augustas Poniatovskis 1795 m. atsisakė sosto. Pasinaudojusios suirute Rusija, Austrija ir Prūsija pasidalijo šalies teritoriją. Lietuvos Didžioji Kunigaikštystė nustojo egzistavusi.

Johann Elias Haid
Augustas III
Lietuvos nacionalinis dailės muziejus

Nežinomas dailininkas
Lenkijos karalius ir Lietuvos didysis kunigaikštis
Mykolas Kaributas Višnioveckis. XVIII a. vid.
Lietuvos nacionalinis dailės muziejus

Ar žinotai, kad ...

1688 m. Vilniuje trumpam viešėjo Jonas Sobieskis – Europoje pagarsėjęs karvedys, išgelbėjęs Vieną nuo turkų apgulties. Valdovas apsistojo puošniuose kunigaikščių Pacų rūmuose šalia Rotušės aikštės. Valdovų rūmai tuo metu buvo apleisti ir nuniokoti, po Vazų valdymo jais nesirūpino nė vienas paskesnis valdovas.

Kad ir kaip keista, bet XVII–XVIII a. Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje ir Vilniuje suklestėjo barokinė architektūra, pradėjo plisti modernios medicinos, astronomijos, fizikos ir žmogaus laisvės idėjos. Šviesuomenė ir didikai bandė jas pritaikyti mokslo srityje ir dvaruose: Vilniaus universitete buvo įsteigta astronomijos observatorija, o didikas Povilas Ksaveras Bžostovskis savo dvare panaikino valstiečių baudžiavą.

Apie 60 metų šalį valdė iš Vokietijos žemių (Saksonijos) kilę valdovai Augustas II ir Augustas III. Jų valdymas laikomas nelaimingiausiais Abiejų Tautų Respublikos metais: dėl karų, didikų kovų, badmečių ir maro krašte net trečdaliu sumažėjo gyventojų, sumenko šalies karinė galia ir politinė įtaka.

Abiejų Tautų Respublikos Seimas 1791 m. priėmė Gegužės 3-iosios Konstituciją. Tai buvo pirmoji rašytinė konstitucija Europoje, antroji pasaulyje. Ji numatė, kad šalyje bus vykdomos politinės, ekonominės, švietimo reformos. Piliečiai Konstituciją priėmė džiaugsmingai, vylėsi, kad šalyje prasiždės pokyčiai. Tačiau gerus sumanymus sužlugdė Abiejų Tautų Respublikos padalijimai.

Benoît Farjat, Henri Gascard
Lenkijos karaliaus ir Lietuvos didžiojo kunigaikščio
Jono Sobieskio (1629–1696) šeima. 1693 m.
Nacionalinis M. K. Čiurlionio dailės muziejus

Nekarūnuoti valdovai

Valdovas yra valstybės galva, tačiau be išmintingų ir ištikimų pavaldinių jis nedaug ką galėtų nuveikti. Nuo xv a. Lietuvos didieji kunigaikščiai labiausiai pasižymėjusiems bendražygiams dovanodavo žemių, turtų, skirdavo juos į svarbias valstybės pareigas: izdininko, maršalkos, kancelerio, etmono, vaivados. Taip valstybėje atsirado privilegijuotų asmenų, turtingų šeimų, susiformavo didikų ir bajorų sluoksnis. 🌿 Žymiausios Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės didikų giminės: Radvilos, Goštautai, Chodkevičiai, Sapiegos, Pacai, Tiškevičiai, Oginskiai, Tyzenhauzai... xv–xvi a. šie kilmingų giminių atstovai sudarė Ponų Tarybą, kuri kartu su didžiuoju kunigaikščiu valdė šalį. Didikai stengėsi įgyti daugiau valdų ir turtų, pelnyti karaliaus prielankumą. Jie giminiuodavosi su kitų šalių kilmingaisiais, globodavo menininkus ir mokslininkus, steigdavo mokyklas ir ligonines, įkurdavo miestus, statydavosi puošnias rezidencijas. 🌿 Pasižvalgę po Vilniaus senamiestį, suskaičiuosime ne vienus garsioms giminėms priklausiusiu rūmus, jų funduotas bažnyčias ar vienuolynus. Savo darbais didikai darė įtaką krašto ekonomikai, kultūrai ir švietimui, kūrė šalies istoriją.

Carl Gottlieb Rasp, Michael Keyl
Jonas Karolis Chodkevičius. 1780 m.
Lietuvos nacionalinis dailės muziejus

Christian Schultz
Leonas Sapiega. 1840 m.
Lietuvos nacionalinis dailės muziejus

Ar žinojai, kad ...

🌿 Vaikystėje didiką Mikalojų Kristupą Radvilą Našlaitėlį (1549–1616) verkiantį užtiko valdovas Žygimantas Augustas ir pavadino jį „vargšu našlaitėliu“. Šis apibūdinimas prigijo ir tapo Mikalojaus Kristupo prievardžiu. Vėliau jis buvo paskirtas Lietuvos maršalka, Trakų ir Vilniaus vaivada. Visoje Europoje šis didikas išgarsėjo veikalu „Kelionė į Jeruzalę“, kuriame aprašo savo nuotykius ir pavojus, patirtus keliaujant į Šventąją Žemę.

🌿 Jonas Karolis Chodkevičius (1560–1621) – vienas žymiausių xvii a. Europos karvedžių, Žemaitijos seniūnas, Vilniaus vaivada, karaliaus Zigmanto Vazos dešinioji ranka. Svarbiausia Jono Karolio Chodkevičiaus pergalė – laimėtas Salaspilio mūšis, kai su triskart mažesnėmis pajėgomis (apie 4 000 karių) buvo nugalėta Švedijos karaliaus galinga

(14 000 karių) kariuomenė. Jis ne tik kariavo, bet ir statė: įkūrė Kretingos miestą ir Kražių kolegiją, pastatydino bažnyčių. Vilniuje, Didžiojoje gatvėje, stūkso Chodkevičių giminės rūmai, kuriuose šiandien veikia Vilniaus paveikslų galerija. Rūmų kieme stovi paminklas Jonui Karoliui Chodkevičiui.

🌿 Leonas Sapiega (1557–1633) buvo ne tik talentingas politikas ir karvedys, bet ir vienas iš Trečiojo Lietuvos Statuto rengėjų. Savo darbais didikas siekė, kad Lietuva sąjungoje su Lenkija išliktų savarankiška valstybė. Sapiegų valdose jis steigė mokyklas, statė vienuolynus, reikalavo, kad jo pastatytų bažnyčių dvasininkai mokėtų lietuviškai. Leonas Sapiega palaidotas Vilniaus Šv. Mykolo bažnyčioje, kurios statybą rėmė būdamas gyvas. Joje yra įrengtas Sapiegų giminės mauzoliejus, šiandien čia veikia Bažnytinio paveldo muziejus.

Giovanni Battista Fontana, Dominicus Custos
Iš leidinio „Didingiausių karalių ir ercherocų,
šlovingiausių kunigaikščių... trumpi aprašymai, šarvai“
Mikalojus Kristupas Radvila Našlaitėlis. 1601 m.
Nacionalinis M. K. Čiurlionio dailės muziejus

ISBN 978-609-426-161-9

ŠALTINIAI:

Bumblauskas A., *Senosios Lietuvos istorija: 1009–1795*, Vilnius: R. Paknio leidykla, 2005.

Jučas M., *Lietuvos Didžioji Kunigaikštystė: istorijos bruožai*, Vilnius:

Nacionalinis muziejus Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmai, 2010.

Lietuvos valdovai, sud. D. Steponavičienė, N. Asadauskienė ir kt., Vilnius: Šviesa, 2010.

Lietuvos valdovai (XIII–XVIII a.), sud. V. Spečiūnas, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas, 2008.

Lietuvos valstybės kūrėjai. XVI–XIX a. portretai, sud. L. Bialopetravičienė, Vilnius: Lietuvos dailės muziejus, 2006.

Vitkus Z., *Lietuvos valdovai pasakoja vaikams*, Vilnius: Alma littera, 2021.

Interneto svetainė LDK *personalijų biogramos*, <http://biogramos.valdovurumai.lt/> (žiūrėta 2021-11-04).

Lietuvos integrali muziejų informacinė sistema, <https://www.limis.lt/> (žiūrėta 2021-11-04).

Nacionalinio muziejaus Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmų interneto svetainė <https://www.valdovurumai.lt> (žiūrėta 2021-11-04).

Vilniaus pilių valstybinio kultūrinio rezervato direktcijos

interneto svetainė <https://www.vilniauspilys.lt/> (žiūrėta 2021-11-04).

Visuotinė lietuvių enciklopedija, <http://www.vle.lt/> (žiūrėta 2021-11-04).

Knyga išleista įgyvendinant projektą „Spalvink Vilnių. Valdovų miestas“

Projektą finansuoja

SUDARYTOJOS – Laima Bačkienė, Dalia Sirgedaitė

DAILININKĖ – Rūta Mozūraitė

TEKSTŲ RENGĖJA – Laima Bačkienė

REDAKTORĖ – Margarita Gaubytė

KONSULTANTAS – Vytautas Starikovičius

VIRŠĖLYJE

Adomas Varnas

Mindaugo karūnavimas. Fragmentas. 1949–1953 m.

Lietuvos nacionalinis dailės muziejus

PIRMAME PUSLAPYJE

Antanas Kliukovskis

Žemutinė pilis Vilniuje. 1836 m.

Lietuvos nacionalinis dailės muziejus

PASKUTINIAME VIRŠĖLYJE

Juozapas Kamarauskas

Žemutinė pilis. XX a. I p.

Lietuvos nacionalinis dailės muziejus

IŠLEIDO

Lietuvos nacionalinis dailės muziejus (Didžioji g. 4, Vilnius)

SPAUSDINO

„Petro ofsetas“ (Naujoji Riononių g. 25C, Vilnius)

Tiražas 1 000 egz.

© Lietuvos nacionalinis dailės muziejus, 2021

© Laima Bačkienė, Dalia Sirgedaitė, sudarymas, 2021

© Rūta Mozūraitė, apipavidalinimas, 2021

LIUVOS
NACIONALINIS
DAILES
MUZIEJUS

www.lndm.lt/spalvink-vilniu/